Alkoholilaki HE 100/2017

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta 29.9.2017:

Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus ry kannattaa esitettyjä muutoksia alkoholilakiin.

Hallituksen esityksellä uudeksi alkoholilaiksi on positiivinen kansantaloudellinen vaikutus koko panimoalan arvoketjuun; se lisää kilpailua kotimarkkinoilla, kasvattaa kotimaanmyyntiä rajakaupan kustannuksella sekä parantaa näin koko arvoketjun mahdollisuuksia työllistää.

Päivittäistavarakaupan alkoholirajan nosto on vaatimaton, vain 0,8-til-%-yksikköä. Maltillinen esitys ei vaaranna juomakulttuurin hyvää kehitystä, eikä siten ole ongelmallinen kansanterveyden näkökulmasta. Muutos on osa varovaista kehitystä kohti eurooppalaista säätelyä.

Uudistus on linjassa pääministeri Juha Sipilän hallituksen kärkihankeen kanssa; uudistuksella puretaan osin vuodesta 1932 lähtien voimassa ollutta ylisääntelyä.

1. Panimoala jalostusarvoltaan Suomen neljänneksi suurin elintarviketeollisuuden ala

Panimoteollisuus työllistää suoraan noin 1 700 henkilöä, **koko arvoketju - pellolta kuluttajalle asti - työllistää noin 26 000 henkilöä**. Panimoalan työpaikat ovat viimeisen kymmenen vuoden aikana vähentyneet noin tuhannella. Vielä suurempi työpaikkojen kato on ollut anniskelussa. Suomessa valmistetun oluen osuus tilastoidusta kulutuksesta on n 90%.

Mallasohraa viljellään Kymenlaaksosta länsirannikolle. Tällä alueella **noin joka viides käytössä oleva viljapeltohehtaari kasvaa mallasohraa. Yli tuhat maanviljelijää** saa elantonsa mallasohran viljelystä. Jalostusarvon nostaminen viljasta maltaaksi, ja maltaasta elintarvikkeiksi tai juomiksi on järkevää. Vahva kotimarkkina ja siellä toimintaa kirittävä kilpailu (monopolikaupan sijaan) ovat hyvä pohja myös viennille.

Viimeisimmän Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen teettämän puhelinhaastatteluihin perustuvan matkustajatuontitutkimuksen mukaan panimojuomien matkustajatuonti on ennätyslukemissa. Kotimaisen kulutuksen väheneminen ja korvautuminen rajusti kasvaneella matkustajatuonnilla vaikuttaa koko ketjun elinvoimaisuuteen ja kykyyn työllistää.

Panimoalassa on paljon potentiaalia, jota yhteiskunnan kannattaa tuupata eteenpäin ja valjastaa hyvinvoinnin lähteeksi. Kotimainen panimoala tuottaa yhteiskunnalle merkittävän määrän myös muita verotuloja kuin vain alkoholiveroa.

2. **Yksistään Panimo- ja virvoitusjuomateollisuus kerryttää valtion kassaan vuosittain 2,039 mrd €**

Panimoteollisuuden maksamien verojen määrä on huomattava, jos sitä vertaa esimerkiksi alan kokonaisliikevaihtoon, joka vuonna 2013 oli 886 milj €.

Yhteiskunnalle maksettavista veroeristä suurin osa oli arvonlisävero ja tuoteverot 914 milj.€. Valtiolle tuloutetut tuloverot ja henkilöstösivukulut olivat 331 milj €. Energiaverotus, yhteisöverotus ja kiinteistöverotus toivat 151 milj € yhteiskunnalle tuloja. (Ernst&Young, Toimialaraportti 2015)

3. **Oluen markkinoita jäykistävä sääntely on purettava kokonaan**

Alkoholilain kokonaisuudistus ei tuo muutosta vähittäismyynnin tarjouspakkoon. Laista johtuen olut on käytännössä sisäänheittotuotteena vuoden jokaisena päivänä. Tarjousmyyntiä hillitsemään tarkoitetut säännökset ovat vastoin tarkoitustaan entisestään lisänneet tarjouskampanjointia.

Alkoholimainonnan rajoituksia esitys ei järkeistä. Vain Suomessa on voimassa kielto mainostaa tuotteita jakeluautojen kyljessä. Myös sosiaalisen median rajoitukset positiivisten kommenttien poistopakkoineen ovat vain suomalaisia toimijoita koskevia. Näihin rajoituksiin ei valitettavasti ole tulossa muutosta.

Myös ruokakaupan uutta 5,5-til-% alkoholirajaa voidaan syystä pitää keinotekoisena. Moni oluttyyppi jää edelleen valtion monopolin kilpailulta suojattuun myyntiin.

Yhteiskunnan pitää taata kotimaiselle elinkeinolle samanlainen toimintaympäristö verojen ja sääntelyn suhteen kuin on keskeisissä kilpailijamaissakin. Kulutushyödykkeiden osalta vertailu pitää ensisijaisesti tehdä niihin maihin, joista tällä hetkellä Suomeen kohdistuu kilpailevaa rajakauppaa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että Suomen on pidettävä alkoholiverotus Viron, Latvian, Ruotsin ja Saksan kanssa kilpailukykyisellä tasolla sekä karsittava vielä lisää vuosien varrella kertynyttä normistoa.

4. **Juomakulttuurin hyvää kehitystä tapahtuu kiihtyvään tahtiin**

Viimeisimmän Tilastokeskuksen kuolemansyytilaston mukaan alkoholikuolleisuus väheni vuonna 2015 edelleen. Päihdetilastollisen vuosikirjan mukaan alkoholiriippuvuus, alkoholin aiheuttamat elimelliset aivo-oireyhtymät ja käyttäytymishäiriöt, alkoholimyrkytykset, alkoholin aiheuttamat maksasairaudet, haimasairaudet, mahakatarrit, kardiomyopatiat ovat kaikki vähentyneet merkittävästi viimeisen viiden vuoden aikana.

Tilastokeskuksen mukaan alkoholiperäisiin syihin kuolleet ovat yhä vanhempia. Suomalaisten ikäihmisten (65–79-vuotiaiden) alkoholin kulutus on noussut vuodesta 1985, mistä lähtien väestön terveyskäyttäytymistä on tutkittu. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksen mukaan varsinkin eläkeikäisten naisten alkoholin kulutus on lisääntynyt selvästi, kun taas miesten kohdalla kulutuksen kasvu on ollut maltillisempaa.

Positiivista kehitystä tapahtuu nuorten alkoholinkulutuksen osalta. **Nuorten alkoholinkulutus on vähentynyt koko 2000-luvun.** Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan kyse on jo megatrendistä. Tätä vahvaa kehitystä ei vaarantanut alkoholiverotuksen tuntuva alentaminen 2004. Kehitys näkyy myös muualla Euroopassa, mutta Suomessa erityisen voimakkaana.

Miesten humalahakuinen juominen on kääntynyt laskuun jo 1990-luvun alkupuolella. Kymmenen viimeisen vuoden aikana alkoholia humalahakuisesti käyttävien 20-64 vuotiaiden miesten osuus on vähentynyt 10 prosenttia. Naisten tasa-arvokehitykseen liittyvä ja 1970-luvulta näkyvissä ollut alkoholinkulutuksen kasvu on tasaantunut. Naistenkin kohdalla alkoholia humalahakuisesti käyttävien 20-64 vuotiaiden osuus on viime vuosina laskenut.

Väkevien alkoholijuomien kulutus laskee, ja viinien osuus kulutuksesta kasvaa. **Mallasjuomien kotimaanmyynti on ollut viime vuodet laskevaa, mutta vastaavasti panimojuomien matkustajatuonti on ennätysluvuissa.** Kulutuksen miedontumisella on huomattava merkitys alkoholin kokonaiskulutukseen, joka arvioidaan absoluuttisena alkoholina. Kokonaiskulutus on ollut laskusuuntainen vuodesta 2008 lähtien. Samansuuntainen kehitys on menossa myös muualla Euroopassa.

Väitteet siitä, että kuluttajat siirtyisivät vahvempaan olueen ruokakaupan rajan noustessa ovat liioiteltuja. Kuluttajatutkimuksen mukaan 53% kuluttajista ostaisi jatkossakin ns. kolmosolutta (Taloustutkimus 2017). Ravintoloissa kolmosolut on juoduin olutvahvuus, vaikka kaikki oluen vahvuudet ovat tarjolla. Muutos nelosoluesta kolmosolueen tapahtui 1990-luvulla, ja muutos on ollut pysyvää.

Alkoholin suurkuluttajat (10 %) juovat puolet kaikesta Suomessa nautitusta alkoholista. Yhteiskunnan kannalta oleellisinta on puuttua tämän kymmenyksen ongelmiin. Päihdeongelmaisten aiheuttamia kustannuksia vähentämällä saadaan aikaan myös merkittäviä yhteiskunnallisia säästöjä. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan eri päihdekuntoutusmuotojen vaikuttavuutta ei tutkita. Päihdehuollon tehokkuusvertailussa muihin pohjoismaihin Suomi jää hännille.

5. Jatkossakin Suomi täyttää sekä WHO:n että OECD:n alkoholipoliittiset suositukset

WHO:n keräämien alkoholin haittatilastojen perusteella Suomessa tähän asti harjoitettu kireä alkoholipolitiikka ei ole toiminut tavoitteiden mukaisesti haittojen ehkäisijänä.

Suomi on EU-maiden vertailussa keskikastia kulutuksen osalta. Haittoja meillä on siinä kuin muuallakin. Toisin kuin hallituksen esityksessä sanotaan, valtion viinamonopoli ei ole alkoholihaittojen ehkäisyn kannalta keskeinen toimija. Suomalaista monopoliin nojaavaa alkoholipolitiikkaa ei voi pitää eurooppalaisena menestystarinana. Myös vapaamman alkoholisaatavuuden maissa kulutus on viime vuosina miedontunut ja laskenut. Samalla tavalla kuin Suomessakin.

Keskusteluissa usein esiin nousee joissakin EU-maissa (mm. Viro) tehtävät alkoholipolitiikan kiristykset. On kuitenkin hyvä muistaa, ettei missään näistä maista valmistella monopolikaupan käyttöön ottoa. Uuden alkoholilain keskeisimmät julkisuudessa keskustellut aiheet ovat koskeneet nimenomaan valtion viinamonopoliin liittyviä muutoksia.

Positiivisia juomakulttuurin muutoksia tukemalla ja alkoholin kulutukseen liittyviä asenteita muuttamalla saadaan aikaiseksi pysyvää kehitystä. Sillä tiellä ollaan jo vahvasti. Lisäksi tarvitaan sosiaalipalveluja, jotka ovat helposti saatavilla ja oikein kohdennettuja. **Alkoholilaki kireimmilläänkään ei yhteiskunnallisia terveysongelmia poista.**

Liikenneturvan puolella valistusta tehdään tehokkaasti, näkyvästi ja aikaansaavasti. Miksei samanlaista yhteispanostusta tehdä alkoholivalistuksen osalta? Tällä hetkellä erinäiset tahot puuhastelevat kukin omilla resursseillaan sirpaleisia hankkeita. Kyse ei ole resurssien puutteesta. Yksistään päihdetyötä tekevä EHYT ry saa vuosittain lähes 5 miljoonaa euroa. Summa on merkittävä. Kyse ei siis ole siitä, etteikö resursseja ehkäisevään päihdetyöhön, ml. valistukseen ole.

6. Esityksen arviot vaikutuksista elinkeinojen toimintaan ovat puutteelliset

Alkoholinkäyttö nähdään perusteluissa lähes yksinomaan haitallisena asiana. Alkoholijuomien merkitys, tausta ja historia osana eurooppalaista ruoka- ja tapakulttuuria ei tule lainkaan huomioiduksi. **Alkoholinkulutuksen ja esitettyjen terveyshaittojen syy-seuraussuhteet tulisi avata.** Nyt alkoholilaki rajoituksineen nähdään kaikkivoipana keinona vaikuttaa lähes mihin tahansa yhteiskunnan vitsaukseen.

Hallituksen esityksen perustelut ovat myös ristiriitaisia; toisaalta väitetään, että veronkorotusten seurauksena 2008-2012 alkoholinkulutus olisi laskenut, kun taas toisaalla sanotaan, että nimenomaan lasten ja nuorten kulutus on vähentynyt koko 2000-luvun ja myönnetään, että ei ole tiedossa mistä tämä johtuu. Lisäksi mainitaan, että suomalaisten terveys ja hyvinvointi on yleisesti ottaen parantunut.

Uhkakuvat mahdollisista vaikutuksista mm. alkoholin kokonaiskulutukseen toistetaan lain perusteluosiossa moneen kertaan. Esityksessä myös otetaan toteutuvana tosiasiana Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen heittoarvio lain mahdollisista vaikutuksista.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on laatinut eri skenaarioita uuden lain mahdollisista kansanterveydellisistä vaikutuksista. **Arviosta ei käy ilmi kuinka paljon uudistuksen arvioidaan vaikuttavan rajakauppaan. Samalla tavalla uupuu myös arvio siitä paljonko viinin ja väkevien myynti vähenee, kuten Alko on kovasti ollut huolissaan.** Lonkeroiden tuoteryhmästä löytyy Alkon myydyin tuotemerkki ja sen siirto ruokakauppoihin vähentänee tarvetta käydä monopolikaupassa, josta mahdollisesti mukaan tarttuu myös vahvempia juomia.

Esityksessä pitää huomioida myös Päivittäistavarakaupan Taloustutkimuksella teettämä arvio, jonka mukaan esityksellä on useita suotuisia vaikutuksia matkustajatuontiin ja kulutukseen. Lakimuutosten myötä vahvan oluen, siiderin ja lonkeron matkustajatuonti Virosta vähenee puoleen. Kaikkien alkoholijuomien matkustajatuonti vähenee näin neljänneksen. Alkoholijuomaverojen tuotto kotimaan vähittäismyynnissä kasvaa 2,8 % eli 35 miljoonaa euroa.

Alkoholilain uudistuksen seurauksena kuluttajakäyttäytyminen muuttuu. **Kulutus siirtyy väkevistä kohti miedompia alkoholijuomia ja alkoholin kokonaiskulutus absoluuttisena alkoholina kasvaa 0,5 %.** Litroissa mitattuna alkoholin vähittäis- ja matkustajatuontikulutus kasvavat yhteensä noin 1,6 prosenttia eli noin 9 miljoonaa litraa. Oluen ja long drink -juomien kulutus siirtyy keskimäärin hieman nykyistä vahvempaan suuntaan. Väkevien alkoholijuomien kulutus puolestaan vähenee, mikä hillitsee absoluuttisen alkoholin kulutuksen kasvua.

Panimoelinkeinolle muutos merkitsee kiristyvää kilpailua ja laajempaa jakelukanavaa aavistuksen vahvemmille tuotteille. **Kotimainen panimoala näkee muutoksen keinona rajoittaa Viron rajakaupasta kotimarkkinaan kohdentuvaa epäreilua kilpailua.** Rajakaupasta tuodaan yli nelinkertainen määrä ns nelosolutta Alkon myyntiin verrattuna. Ruokakaupan rajan nostaminen 0,8 %-yksikköä lisää alan elinkeinovapautta.

Kuluttajan kannalta suurin muutos on ostopaikan vaihtuminen. Alkoholipitoisuudeltaan 0,8-til-% vahvemmat oluet, lonkerot ja siiderit voi jatkossa – niin halutessaan - hankkia ruokaostosten yhteydessä samasta myymälästä, eikä niitä tarvitse kantaa Virosta tai mennä erikseen valtion monopolimyymälään.

Maltillinen vapauttava politiikka ei vaaranna hyvää juomakulttuurin kehitystä. Hyvä esimerkki tästä on saatavuuden lisääminen ruokakaupoissa viime vuonna vapautuneiden aukioloaikojen johdosta. Muutos toi ruokakaupoille 15 uutta myyntipäivää. **Lisääntyneestä saatavuudesta huolimatta alkoholijuomien myynti ei ruokakaupoissa kasvanut.**

On myös syytä muistaa, että ravintoloissa moninkertaisesti nautituin olut on keskioluen vahvuista, vaikka kaikki vahvuudet ovat kuluttajien valittavissa. Myös kuluttajatutkimukset kertovat samaa; puolet kuluttajista ostaa jatkossakin keskiolutta vahvemman sijaan.

7. Yksityiskohtaiset perustelut – huomioita pykäliin liittyen

1§ Lain tarkoitus

Voimassa oleva muotoilu:
Tämän lain tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

HE muotoilu:
Alkoholipitoisten aineiden kulutusta vähennetään ja niihin liittyvää elinkeinotoimintaa

rajoitetaan ja valvotaan alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi.

Verrattuna nykyiseen lain sanamuotoon, lain tarkoitukseksi kirjataan puhtaasti alkoholinkäytön vähentäminen ja elinkeinon rajoittaminen. Uudella lailla pyritään edistämään elinkeinon toimintaedellytyksiä. Tämän tulisi näkyä myös lain tarkoituksesta. Katsomme, että voimassaolevan lain 1§, jossa puhutaan kulutuksen ohjaamisesta, on riittävä. Ehdotuksessa mainittu tarkoitus on myös selkeästi ristiriidassa esitettävien muutosten kanssa, koska elinkeinotoimintaa ei ole tarkoitus lisärajoittaa – päinvastoin. Tämä tulisi näkyä myös paremmin lain perusteluissa.

Yksiselitteinen avoin hyväksyntä elinkeinotoiminnan rajoittamiseksi on lain tulkintaa ja tulevia lakimuutoksia ohjaava määritelmä. On tarpeen selvittää, onko se mahdollisesti ristiriidassa elinkeinonvapauden periaatteen kanssa.

Jos lain tarkoitus kirjataan esitetyllä tavalla, on tarpeen määritellä miten paljon kulutusta pyritään vähentämään. Mikä on tavoitetaso johon pyritään? Onko tavoitteena kansakunnan täysraittius? Ja tulkitaanko asioiden syy-seuraussuhteita siten, että kulutuksen vähentäminen poistaa lain perusteluosassa luetellut monet vitsaukset. Kansainväliset vertailut alkoholin kokonaiskulutuksen ja haittojen osalta eivät tällaista suoraa korrelaatiota todenna.

4§ Elinkeinonharjoittajan yleiset velvollisuudet
Hyvän tavan vastaisuus on huomioitu jo kuluttajansuojalaissa ja alkoholilain markkinointia koskien pykälässä 49. Muutos lisää tulkintaongelmia elinkeinon ja viranomaisten välillä. Hallituksen kärkihanke, ja uudistettavan alkoholilain tarkoitus, on ylisääntelyn purkaminen, ei sen luominen. Lainsäädännön pitää olla tarkkarajaista ja selkeää.

21§ Lausunnot ja tiedonsaanti anniskelulupahakemuksesta
Anniskelulupahakemukseen on jatkossa liitettävä naapureiden kuulemiset. Uusi käytäntö lisää yritystoiminnan epävarmuutta. Jo tälläkin hetkellä luvanvaraisuuteen liittyy ehtoja ja kykenemättömyys niiden toteuttamiseen on sanktioitu. Moni yrittäjä kokee uudistuksen uutena uhkana toiminnalleen.

Lisäksi pykälän mukaan ”jokaisella on oikeus pyynnöstä saada tieto vireille tulleista anniskelulupahakemuksista”. Pykälän mukaan asetuksella on jatkossa tarkoitus säätää tarvittavista ilmoitusajoista ja -käytännöistä. Onko perusteltua lisätä näin merkittävästi anniskelulupien hankintaan liittyvää käytäntöä, kun samaan aikaan hallituksen kärkihanke on ylisääntelyn purkaminen?

24§ Hallintoneuvosto
Onko edelleen tarvetta alkoholiyhtiön hallintoneuvostolle? Miten hallintoneuvoston merkitys tulee esiin Alkon toiminnassa? Lain mukaan hallintoneuvosto hyväksyy vuosittain haittojen vähentämistä koskevan toimintasuunnitelman ja antaa kertomuksen alkoholiyhtiön toimista haittojen vähentämiseksi. Eikö nämä tehtävät voisi myös hallitus yhdessä toimitusjohtajan

kanssa toteuttaa kustannustehokkaammin. Hallintoneuvosto osana moniportaista ohjaus- ja johtamisjärjestelmää on monissa valtionyrityksissä lakkautettu.

26§ Vähittäismyyntipaikka ja vähittäismyyntiluvan myöntäminen
Anniskelupaikkojen lupahakemuksen yhteydessä todetaan, että ”jokaisella on oikeus pyynnöstä saada tieto vireille tulleista anniskelupaikoista”. Alkon myymälöiden osalta riittää kuitenkin samassa kiinteistössä sekä sen viereisen ja vastapäätä olevan asuinkiinteistön omistajille annettava lausuntomahdollisuus. Ovatko rajoitukset tältä osin tasavertaisia?

45§ Anniskelun valvonta eräissä tapauksissa
Aluehallintovirasto voi poiketa järjestyksenvalvojia koskevista vaatimuksista, jotka on pykälässä mitoitettu raskaiksi. Onko tarkoituksenmukaista ylipäätään laissa asettaa näin yksityiskohtaisia määräyksiä? Ja miten varmistetaan aluehallintoviraston tasapuolisuus elinkeinonharjoittajia kohtaan?

50§ Markkinoinnin säätely
Markkinointi on käsitteenä laajempi kuin mainonta. Muuttaako uusi määritelmä pykälän tulkinnallista sisältöä? Mitä valmistustaparajoitteesta luopuminen merkitsee markkinoinnin säätelyn osalta? Lain perusteluosassa tulee selkeästi kuvata muuttuva tilanne; mikä on sallittua ja mikä ei. Saako päivittäistavarakaupassa jatkossa myydä väkevän alkoholijuoman tuotenimellä?

51§ Hinnoittelu ja hinnan ilmoittaminen
Alkoholilain mukaan yksittäinen pullo tai tölkki pitää voida ostaa yhtä halvalla kuin sen hinta halvimmassa monipakkauksessa on. Lisäksi kampanjan tulee kestää vähintään kaksi kuukautta. Käytäntö tuli voimaan vuonna 2007. Muutoksen tarkoituksena oli nostaa yksittäisen juoman hintaa ja vähentää alkoholituotteiden käyttöä sisäänvetotuotteena.

Alkoholijuomien tarjousmyyntiä hillitsemään tarkoitettu pykälä on vastoin tarkoitusta lisännyt ja pidentänyt tarjouskampanjointia entisestään. Kaupan sisäänheittotuotteet ovat useimmiten 24 tölkin monipakkauksia. Kahden kuukauden tarjousjaksot seuraavat toisiaan ja käytännössä olut on sisäänheittotuotteena vuoden jokaisena päivinä. Ennen kyseistä lakimuutosta olut oli lyhytkestoisessa tarjouksessa kuten mikä tahansa muukin kaupan tuote; ja näin tilanne on edelleen muissa EU-maissa.

Terveyspolitiikan ja elinkeinopolitiikan kannalta epäonnistunut pykälä tulee poistaa kokonaan.

59§ Yleinen ohjaus ja valvonta sekä alkoholihaittojen seuranta
Lausunnoille lähetetty esitys on malliesimerkki sosiaali- ja terveysministeriön puutteellisesta kyvystä valmistella elinkeinopoliittista lainsäädäntöä, vaikuttavuusarviot ovat hyvin ylimalkaiset. Panimoelinkeino on elinkeino muiden joukossa ja alan tulisi kuulua työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan sosiaali- ja terveysministeriön sijaan. Ministeriöiden välisellä yhteistoiminnalla voidaan ohjaus ja valvonta tasapainottaa. Tällä hetkellä tämänkaltaista yhteistoimintaa ei ole.

60§ Valvonta ja siihen liittyvä ohjaus

Elintarvikelainsäädännön valvonta on virvoitusjuomien osalta Eviralla ja alkoholijuomien osalta Valviralla. Tämä tarkoittaa, että molempien viranomaisten valvojat valvovat osin samat asiat samoissa toimipisteissä ja tuotantolaitoksissa. Yhden viranomaisen olisi yhdellä käynnillä kuitenkin mahdollista valvonta suorittaa, koska lainsäädäntö on sama. Tämä lisäisi viranomaisen kustannustehokkuutta. Alkoholitarkastusten kustannukset riippuvat tuotantolaitoksen koosta. Sama tuotantolaitos maksaa alkoholittomien juomien valvontamaksuna 200 €/käyntikerta ja alkoholillisten juomien valvontamaksuina vuosimaksun noin 40 000 €.

Elina Ussa
Toimitusjohtaja
Panimo- ja virvoitusjuomateollisuusliitto ry